

Årsmelding 2013

Elvene rundt Trondheimsfjorden

Styret

Styret har bestått av:

Leder	Jon Kjelden, Gaula
Nestleder	Jon Olav Olderen, Verdalsvassdraget
Styremedlem	Arne Nielsen, Orkla
Styremedlem	Bjørn Helge Hofstad, Stjørdalsvassdraget
Styremedlem	Audun Alseth, Skauga

Rune Krogdahl hatt ansvaret for sekretariatet og har sammen med Torstein Rognes fungert som prosjektleder/konsulent.

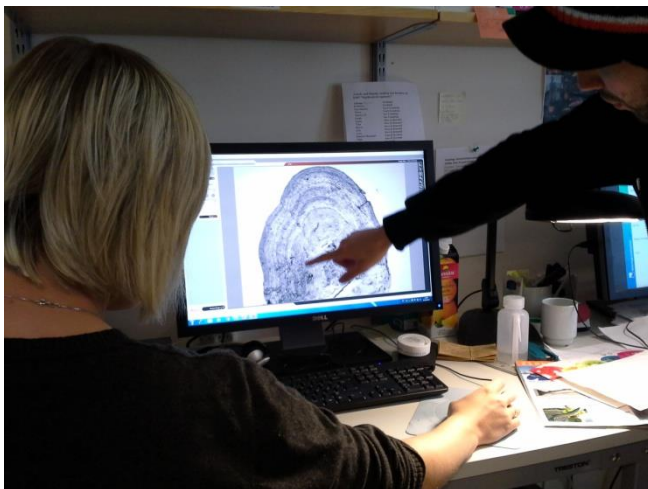
Dette har vært det niende driftsåret til ErT og det fjerde året etter at man avsluttet oppleie av kilenøter og kilenotretter i sjøen. Elvene rundt Trondheimsfjorden (ErT) er en paraplyorganisasjon for elveeierlagene rundt Trondheimsfjorden i Nord- og Sør-Trøndelag. Organisasjonen består av Verdalselva, Stjørdalselva, Skauga, Gaula og Orkla. Formålet til ErT er å sikre og bygge opp den Nord-Atlantiske laksestammen, for der igjennom både å sikre og øke verdiskapningen i de trønderske laksedalførene. Etter at oppleieprosjektet ble avsluttet er det vedtatt å videreføre ErT, da det fortsatt er mange viktige felles oppgaver som med fordel kan gjøres igjennom en paraply-organisasjon.

2013

I 2013 har det vært flere større egne prosjekt som har tatt mye tid, spesielt "Laksefiske for alle" og Skjellprøveprosjektet sammen med Salmar. I tillegg har vi vært involvert i flere forskningsprosjekt; Telemetry, SalCare og Salmonchange. ErT har også vært i møter og diskusjon med FHL vedrørende deres kommende Miljødokumentasjon. Vi kom med flere innspill til FHL's Miljødokumentasjon Trøndelag. Medlemmer i styret har vært involvert i Dialog Trøndelag og aktive under planlegging og gjennomføring av konferansen om "lukka oppdrettsanlegg". I tillegg er det sendt inn en del innspill/svar på høringer som angår to eller flere elver i fjorden. ErT har i tillegg jobbet opp mot DN med de nye fiskeforskriftene, den nye lakseloven og div. overvåking / tiltaksplaner / forskningsprosjekter i forskjellige fora og på forskjellige områder. ErT har samarbeidet om forvaltningsoppgaver som fastsetting av fiskeregler, arbeid opp mot organisasjoner og myndigheter, samt markedsføring.

Overvåking av innslag av rømt oppdrettslaks i elvene rundt Trondheimsfjorden (Skjellprøve-prosjektet)

I dette tredje året av prosjektet ble det analysert totalt 2032 skjellprøver fra Gaula, Nidelva, Orkla, Skauga, Stjørdalselva og Verdalselva. 32 skjellprøver ble klassifisert som oppdrettsfisk, 1951 som villfisk, 13 som utsatt smolt, 4 som usikre vill eller

utsatt, 4 usikre utsatt eller rømt og 28 ble klassifisert som lite lesbare/erstatningsskjell. Skauga hadde størst prosentandel oppdrett i det innsendte materialet med 8 oppdrettsfisk av 137 analyserte prøver (5,8 %), Nidelva 7 oppdrett av 160 analyserte prøver (4,4 %), Orkla 8 oppdrettsfisk av 703 analyserte prøver (1,1 %), Gaula 6 oppdrettsfisk av 619 analyserte prøver (1,0 %), Stjørdalselva 3 oppdrettsfisk av 380 analyserte prøver (0,8 %) og Verdalselva 0

oppdrettsfisk av 33 analyserte prøver (0,0 %). Det ble klassifisert totalt 1,6 % oppdrett i det analyserte materialet for 2013, alle 6 elvene sett under ett. Til sammenlikning ble det i 2011 klassifisert 3,9 % oppdrett og i 2012 0,4 % oppdrett igjennom prosjektperioden for de samme elvene. Prosjektet har bidratt til at

diskusjoner og oppslag om rømt oppdrettsfisk i sportsfiskesesongen i større grad har skjedd på basis av reelle funn. Også i år har ordningen med fortløpende analyser med raske svar direkte til fisker via tekstmelding blitt positivt mottatt. Resultatene i dette prosjektet gjelder for sportsfiskesesongen og skal ikke forveksles med den nasjonale overvåkingen av andel oppdrett i elvene, som baseres på hele sesongen frem mot gyting. Prosjektet ble finansiert av SalMar ASA og FHL miljøfond. Prosjektet førte til en betraktelig arbeidsmengde, men ga oss svært verdifulle resultater for renomeet til elvene rundt Trondheimsfjorden.

Laksefiske for alle

"Laksefiske for alle" er nå slutført. Prosjektet var et nasjonalt satsningsprosjekt. Prosjektet "Laksefiske for alle" har gitt oss muligheter til å jobbe med temaer vi normalt ikke kan prioritere. Vi har gjennom prosjektperioden møtt flere utfordringer og ting som man på forhånd ikke kunne forutse. Effektene av prosjektet har vært mange og de vil være verdifulle i et kort og langsiktig perspektiv. Det er svært utfordrende å jobbe med så store prosjekter som involverer så mange og så mange temaer og særinteresser. Derfor har hele prosjekt perioden vært en balansegang og man har hele tiden vært nødt til å gjøre prioriteringer underveis både i forhold til tids

og ressursbruk. Mye av jobben i prosjektet har ligget i kryssningspunktet mellom næring og forvaltning. Derfor har prosjektet gitt effekter på begge områder. I gjennom prosjektet har vi fått ett godt

samarbeid med tilsvarende organisasjoner i nord og sør; "Elvene i Finnmark" og "Sørlandselvene". Prosjektet er støttet av Innovasjon Norge. Vi har fått mye ballast som mange vil dra god nytte av i tiden fremover spesielt med tanke på de utfordringer laksefisketurismen i dag står ovenfor.

Telemetrisprosjektet

Norsk institutt for naturforskning har i en årrekke undersøkt bestandsstørrelse og innsig av villaks til Trondheimsfjorden. I periodene 1956-1978, 1997-2001, i 2003 og 2006-2013 har voksen laks blitt merket ved utløpet av Trondheimsfjorden (Tarva og Mølnbukt) og gjenfangster registrert i sjøen og elver. Disse undersøkelsene viser at innsiget av villaks til elvene rundt Trondheimsfjorden kan variere mye mellom år, og i perioden 1997-2011 har innsiget varierte mellom ca. 17.000 og 127.000 villaks. De siste to år er prosjektet gjennomført som ett samarbeid mellom NINA og ErT med støtte av FHL's miljøfond. Prosjektets innhold er også endret noe i forhold til tidligere år.

Prosjektet hovedmål nå er å:

Sammenligne vandringsmønsteret til rømt oppdrettslaks og villaks i Trondheimsfjorden og elvene rundt Trondheimsfjorden med sikte på tidlig varsling og effektiv utfisking av rømt oppdrettslaks.

Med følgende delmål:

- A) Undersøke i hvilken grad og når rømt oppdrettslaks som fanges i ytre deler av Trondheimsfjorden vandrer inn i fjorden og vandrer opp i og mellom viktige lakseelver
- B) Vurdere om innslaget av rømt oppdrettslaks i villakspopulasjonen ytterst i Trondheimsfjorden kan brukes som et tidlig varsel om forventet oppvandring i elvene rundt Trondheimsfjorden
- C) Sammenligne tidspunkt for oppvandringen til oppdrettslaks og villaks i elvene og hvor de oppholder seg i gytetida
- D) Sammenligne hvorledes mulige vandringshindre (fosser og dammer) påvirker oppvandringen til oppdrettslaks og villaks
- E) Estimere mengden (innsiget) av villaks og oppdrettslaks til Trondheimsfjorden ved hjelp av merking og gjenfangst
- F) Benytte disse estimatene til å beregne beskatningsratene i sjø- og elvefisket
- G) Forbedre sikkerheten i estimering av gytebestandsmåloppnåelse i Trondheimsfjordelvene
- H) Videreutvikle samarbeid mellom ulike lakseinteresser i Trondheimsfjorden gjennom kontinuerlig og interaktiv overføring av lokale forvaltningsrelevante data.

Prosjektet har gitt foreløpige konklusjoner:

Undersøkelsen viser at å overvåke innsiget av laks i ytre deler av Trondheimsfjorden gir en indikasjon på mengdene og når laks vandrer opp i elvene gjennom fiskesesongen. Våre foreløpige resultat viser en sammenheng mellom antall laks fanget i kilenøter på YAMO og fangst i Gaula i sportsfiskesesongen. Informasjon om den radiomerkede villaksen fra kilenotfangster ved YAMO og i sportsfiske indikerer en forsinkelse på 1 til 2 uker mellom fangst i kilenøter og oppvandring i elvene. I tillegg bekrefter våre data at oppdrettslaksen kommer senere inn til fjordene enn villaksen. Mesteparten av villaksen som ble fanget i kilenotfisket ble fanget frem til starten på juli, mens fangsten av rømt oppdrettslaks startet senere enn villaks og avtok først etter uke 33 (medio august). Hovedinnsiget av storlaks og mellomlaks i kilenotfisket avtok i begynnelsen av juli mens smålaksen avtok mer gradvis frem mot begynnelsen av august.

Salcare

Gjenutsetting av fisk fanget under fritidsfiske er et mye brukt tiltak for å redusere beskatningsnivå og opprettholde bærekraftige fiskebestander. Som følge av minstemåregler for mange fiskearter både i ferskvann og i havet er gjenutsetting av fisk under et gitt minste-mål ofte obligatorisk. Gjenutsetting blir i tillegg praktisert i forbindelse med døgnkvoter, rettet fiske med hensyn på for eksempel art eller kjønn eller maksimumsmål. Frivillig fang og slipp av fisk har også blitt mer vanlig. Gjenutsetting av fisk fanget på stang er imidlertid et

omdiskutert tiltak siden det kan påføre fisken lidelse, stress og økt dødelighet. Det er derfor behov for mer kunnskap om hvordan dette påvirker atferd og overlevelse hos fisk. Norsk institutt for Naturforskning (NINA) gjennomfører et treårig prosjekt (2012-2014) der effekter av gjenutsetting undersøkes nærmere. Prosjektet gjennomføres ved å merke laks med spagettimerker i Otra, Osen Vestre Hyen, Orkla, Gaula, Verdalselva, Ranaelva og Lakselva (2012 til 2014, to sesonger i hver elv), samt ved å merke laks med

radiosendere i Otra (2012), Gaula (2013), Orkla (2013) og Lakselva (2014). Vi undersøker effekter av gjenutsetting på laksens overlevelse og atferd ved høye vanntemperaturer, i forhold til ulik håndtering av fisk, samt effekter av ulike fiskemetoder. Vi tar også sikte på å undersøke hvordan gjenutsetting påvirker gyting hos laks. Videre har prosjektet som formål å undersøke hvor mange ganger individuelle laks fanges og gjenutsettes i ulike elver i løpet av en fiskesesong (repetert gjenfangst). Hensikten med denne rapporten er hovedsakelig å oppsummere undersøkelsen av repetert gjenfangst i de sju elvene der merking har foregått. Siden undersøkelsen skal videreføres i 2014 i to av elvene må resultatene betraktes som foreløpige. Totalt ble 234 laks merket i 2012 og 250 i 2013, enten med radiosender eller spagettimerke. Radiopeilestudiene vil bli oppsummert i en egen rapport. Gjenfangstraten av gjenutsatt fisk varierte mellom elvene og var i gjennomsnitt 16 % i alle elvene og begge årene sett under ett. Forskjellene i gjenfangstrate mellom år og elver kan skyldes mange faktorer, men ulikheter i beskatningsmønster forklarer trolig en stor del av variasjonen. Gjenfangsten er blant annet avhengig av hvor mye av fiskesesongen som gjenstår etter gjenutsetting, og fisk fanget tidlig i sesongen har størst sannsynlighet for å bli fanget på nytt. Resultatene tyder også på at gjenfangsten av gjenutsatt fisk i gjennomsnitt kan være fire ganger høyere enn det som er registrert tidligere i Norge, noe som kan ha betydning både for lokal og nasjonal forvaltning av villaksen. Ni fisk (1,9 %) ble funnet døde i to av elvene forholdsvis kort tid etter merking. Dødeligheten kan for de fleste av disse fiskene knyttes til uheldig håndtering, skader under fangst, eller høye vanntemperaturer.

Forekomst av sav2 hos villfisk i Midt-Norge

Dette prosjektet organiseres og drives av vår samarbeidspartner Salmoncamera. Økt kunnskap om utbredelsen til smittestoffer kjent fra både ville laksefisk populasjoner og oppdrettlaks vil øke forståelsen av hvordan havbruksindustrien kan påvirke vill laksefisk. Smitte kan forkomme direkte mellom villfisk og oppdrettsfisk. I tillegg kan rømt oppdrettsfisk også være bærere av ulike patogener og dermed bidra til spredning av smitte. Både mengde og diversitet av potensielle laksefisk patogener kan endre seg over tid. Havbruksnæringen kan påvirke slike endringer

med variasjoner i produksjonsvolum, samt avstander og plassering av oppdrettslokaliteter i fjordsystemer. I dette prosjektet vil hovedfokuset være rettet mot en nylig introdusert variant av SAV, dvs SAV2, et virus som er vist å være årsak til pankreas sykdom (PD) hos laksefisker. SAV2 er nylig

introdusert til

Trøndelag/Nordvestlandet, og mest sannsynlig via transport av smolt/embryos fra Skottland til Norge. Dette gir en unik mulighet til å klarlegge smittepotensialet til SAV, dvs fra oppdrettslaks til vill-laks.

Hovedmålet med dette studiet er derfor å undersøke om det introduserte viruset, SAV2, har smittet fra oppdrettslaks i Trøndelag til vill-laks i elvene Gaula, Orkla, Namsen og Stjørdalselva.

Miljødokumentasjon Trøndelag

Dette er et prosjekt i regi av FHL. ErT har hatt møter med FHL i 2012 om dette prosjektet og kommet med en del konkrete innspill og ønsker i det videre arbeidet. Lite har egentlig skjedd i løpet 2013, annet enn at vi har avtalt et møte for en orientering om dette på nyåret 2014.

Fiskeregler for Trondheimsfjordområdet

Fra 2008 har reglene for fiske i elvene rundt Trondheimsfjorden vært tilnærmet like, men med forskjellig størrelser på kvotene. Forskjellen skyldes at elvene er forskjellige og størrelsen på kvoten settes ut i fra lokale forhold. Sjørreten ble fredet for en tre års periode fra og med 2009, men dette er blitt videreført.

Prosessen med fiskereglene for 2014 startet allerede i august 2013. Vi hadde da hatt en svært dårlig sesong der samtlige årsklasser kunne karakteriseres som svak. Informasjon som ble lagt til grunn for de nye fiskereglene er resultater fra gytegroptelling, fangststatistikk, laksetelleren, resultater fra drivtelling, salcareportoren, samt resultater fremskaffet gjennom telemetriprosjektet. De nye reglene ble vedtatt av de ulike elvene før jul. Hovedmålsettingen med fiskereglene er å spare flest mulig gytefisk og da fortrinnsvis hunnfisk.

Innstramming midtveis av fiskeregler i elv og sjø i sesongen fra Miljødirektoratet

Miljødirektoratet(MD) har det overordnede forvaltningsansvar for å fastsette reguleringene både i elv og sjø. Alt fiske i elv og i sjø (kyst/fjord) etter laksefiske ble fra 2012 samlet i en forskrift. I ytre del av Trondheimsfjorden ble fisket utvidet med en uke, slik at fiske med kilenot etter laks startet 1. juli i Sør-Trøndelag. I den delen av Trondheimsfjorden som ligger i Nord-Trøndelag er det fortsatt ikke åpnet for kilenotfiske etter villaks. Sesongen 2013 ble så dårlig at MD etter kraftig press fra ErT gikk inn midtveis i sesongen og fredet hunnlaksen i elvene og kuttet en uke i sjøen. Den lokale forvaltningen i ErT's medlemselver hadde tatt dette grepet allerede når de vedtok fiskereglene for 2013, slik at MD's innstramming fikk ingen følger for våre elver.

Vannrammedirektivet

Vanndirektivet er et av EUs viktigste miljødirektiver, og banebrytende for europeisk vannforvaltning. Hovedmålet er å sikre god økologisk miljøtilstand i vann, både vassdrag, grunnvann og kystvann.

Bakgrunnen for vattendirektivet er en forståelse av at Europas innbyggere må ta vare på sine vannressurser på en bedre måte hvis ikke framtidige generasjoner skal få redusert levestandard. Videre en forståelse av at vannet er grenseløst og at vi er avhengige av samarbeid på tvers av nasjonale og andre administrative grenser for å sikre en god tilgang på rent vann.

Tiltaksprogrammet og planverket finnes i sin helhet på: www.vannportalen.no

Informasjon om gjenutsetting

I sommer ble det sendt en bekymringsmelding til Mattilsynet fra noen fiskere om at forvaltningen i Orkla og Gaula ikke var forsvarlig. Bakgrunnen var at de mente at tiltaket om fredning av hunnlaks strider mot dyrevelferdsloven da hver enkelt fisker har for dårlig kunnskap til å skille mellom hunn- og hannlaks og fiskerne heller ikke har tilstrekkelig kunnskapen til å drive gjenutsetting på en slik måte at fisken overlever. Mattilsynet konkluderte med at våre tiltak IKKE er i strid med dyrevelferdsloven da vi har informert og lagt til rette til at dette kunne skje på en forsvarlig måte. De hadde da gått i gjennom informasjonen på hjemmesiden vår og funnet tilstrekkelig informasjon. Mattilsynet understreket også at det påligger den enkelte sportsfisker ett selvstendig ansvar om å fiske på en slik måte og metode at det er i samsvar med dyrevelferdslovens bestemmelser.

Økonomi

Skjellprosjektet gir en del prosjektmidler inn i driften av ErT. Innovasjon Norge har innvilget 50% av kostnadene med prosjektet "Laksefiske for alle" (LFA). Dette ble utbetalt på desember etter at det var innlevert og godkjent prosjektrapport og – regnskap. I tillegg kommer det egenandeler fra elvene til både drift og for å være med i prosjektet LFA.

Diverse

Elvene rundt Trondheimsfjorden har kontakt med MD, FHL, Norske Lakseelver, Fylkesmannen, Fylkeskommunen, SalMar, VI og NINA. Elvene rundt Trondheimsfjorden har vært representert ved ulike fora, blant annet Fagrådet for Trondheimsfjorden, Laksedialog Trøndelag og Norske Lakseelver.

Trondheimsfjorden -14

(Sign)
Jon Kjelden

(Sign)
Jon Olav Olderen

(Sign)
Arne Nielsen

(Sign)
Bjørn Helge Hofstad

(Sign)
Audun Alseth